

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ - ਸਬਦ ੩੪

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥

ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੧੦੬

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੈ ॥੧॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਸਿ ਰਸਨਾ ॥

ਅਵਰ ਸਭ ਛਾਡਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਛਰ ਮਾਹੀ ॥

ਬਿਆਸ ਬੀਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਹੋਇ ਬਡੇ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੨॥੧੫॥

ਸਾਰ: ਇਕ ਸਹਿਜਮਈ ਮਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਆਵੇਗ ਦੇ, ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਨਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਤੀਬਰ ਹੋ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਾ, ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਊਰਜਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਰੁਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਬੌਧਿਕ ਹੋਣ ਜਾਂ, ਰੂਹਾਨੀ, ਭੌਤਿਕ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਰੁੱਖ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰਕ ਰਤਨ, ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰਕ ਗਾਂ, ਇਹ ਸਭ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਹ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਥਾਈ ਭਰਪੂਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਿਹਿਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਵੱਸਦੀ ਹੈ।

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੈ ॥੧॥

ਚਾਰ ਤੱਤ, ਅਠਾਰਾਂ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਨੌਂ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਸਾਰੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸੂਝ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਇਕ ਸਹਿਜਮਈ ਮਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (੧)

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਸਿ ਰਸਨਾ ॥

ਅੰਤਹਕਰਣ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਵਰ ਸਭ ਛਾਡਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਓ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਸਵੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਛਰ ਮਾਹੀ ॥

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਚੌਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ।

ਬਿਆਸ ਬੀਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥

ਵਿਆਸ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਚਿੰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪਰਮ ਸੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਤੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਦੂਜ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। (੨)

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਹੋਇ ਬਡੇ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥

ਸਵੈ-ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪੀ ਭਾਗਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੨॥੧੫॥

ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ, ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵੀਕਰਨ ਹੋਂਦ ਦੀ ਨਾਸ਼ਵਾਨਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਉਖਧੀ ਹੈ। (੩)(੨)(੧੫)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਾਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਾਲ ਬਾਹਰੀ ਖੋਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਨ ਜਾਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੇਚੀਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਅਰਥਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਹਾਨ ਖਜ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਸਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਦਮਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਰੋਤ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਮਰਥਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

---

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੋਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: [OnenessInDiversity.com](http://OnenessInDiversity.com)

ਈਮੇਲ: [onenessindiversityfoundation@gmail.com](mailto:onenessindiversityfoundation@gmail.com)